

Mesto poljščine v slovenski družbi in izobraževanju

Maria Wtorkowska

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slavistiko

Prispevek opisuje pot od lektorata poljskega jezika, katerega začetki segajo v leto 1947, do ustanovitve polonistike kot študijske smeri, s katero se je leta 2004 izpopolnila vsebinska ponudba slavistike na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Mesto poljščine in potrebo po njej v slovenski družbi (v šolskem sistemu, politiki, gospodarstvu, turizmu, kulturi) smo nakazali s predstavitvijo področij, na katerih danes delujejo nekdanji slušatelji lektorata poljskega jezika ter diplomanti polonistike, med drugim prevajanje in tolmačenje ter poučevanje poljskega jezika. Sledi opis številnih možnosti, ki se ponujajo sedanjim in nekdanjim študentom na področju študija in izpopolnjevanja v okviru poletnih šol poljskega jezika, literature in kulture ter raznovrstnih štipendij.

Ključne besede: poljski jezik, lektorat poljskega jezika, polonistika, poljsko-slovenski (kulturni) stiki

Artykuł opisuje drogę od lektoratu języka polskiego, którego początki sięgają 1947 roku, do ustanowienia polonistyki jako kierunku studiów, która w roku 2004 uzupełniła propozycje studiów slawistycznych na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu w Lublinie. Miejsce języka polskiego i jego potrzeba w słoweńskim społeczeństwie (systemie szkolnictwa, polityce, gospodarce, turystyce, kulturze) zostały przedstawione wraz z prezentacją obszarów, w ramach których obecnie działają byli słuchacze lektoratu języka polskiego oraz absolwenci polonistyki, między innymi przekładoznawstwo i tłumaczenie, nauczanie języka polskiego. Przedstawiono również propozycje skierowane do obecnych i byłych studentów w dziedzinie nauki i doskonalenia języka polskiego w ramach letnich szkół języka polskiego, literatury i kultury oraz rozmaitych stypendiów.

Słowa kluczowe: język polski, lektorat języka polskiego, polonistyka, polsko-słoweńskie kontakty (kulturowe)

The article describes a journey from the Polish course, which began in 1947, to the establishment of Polish Studies (Polonistics) as a field of study, which improved the offer of Slavic studies at the Faculty of Arts of the University of Ljubljana in 2004. The place and need for the Polish language in Slovenian society (school system, politics, economy, tourism, culture) is indicated with the presentation of the various fields that former students of the Polish course and Bachelors of Polish Studies are active in, among which are translating, interpreting, and teaching of the Polish language. Next is a description of numerous possibilities that are offered to present and former students with regard to their field of study, and improvements within the framework of summer schools on the Polish language, literature and culture, and different kinds of scholarships.

Keywords: Polish language, Polish course, Polish studies (Polonistics), Polish-Slovenian (culture) relations

Poučevanje poljskega jezika in polonistika kot veda o poljskem jeziku in kulturi imata na Slovenskem dolgo in bogato tradicijo.¹ Začetki segajo v drugo polovico 18. stoletja, se krepijo skozi 19. stoletje, v 20. stoletju (leta 1910) pa je bilo ustanovljeno Društvo prijateljev poljskega naroda,² z namenom »v ožjem krogu zbrati ljudi in dati slovenski mladini priložnost, da se uči poljskega jezika« (Lenard 1911: 1), ki je posebej aktivno delovalo v letih 1932–1936.³ Ker je društvo skrbelo za krepitev prijateljskih in kulturnih vezi med poljskim in slovenskim narodom in za vzbujanje zanimanja za poljski jezik, literaturo in kulturo, so bili v okviru društva organizirani tudi občasni tečajji poljščine, ki so jih vodili Slovenci, študirajoči ali delujoči na Poljskem, npr. Vojeslav Molè, France Vodnik ali Tine Debeljak. Cikel predavanj prvega profesorja za slovanske književnosti na ljubljanski univerzi Ivana Prijatelja o poeziji Mlade Poljske, izveden v študijskem letu 1921/1922 (Prijatelj 1923), ter zagovor polonistične disertacije Tineta Debeljaka (Debeljak 1936) leta 1935 pa kažeta na prve zametke načrtovane slovenske visokošolske polonistike. Izbruh 2. svetovne vojne je prekinil obetavne začetke, zlasti sodelovanje med

1 O poljsko-slovenskih stikih ter ljubljanskem lektoratu poljskega jezika in polonistiki so pisali mdr. Božena Ostromęcka-Frączak (1988, 1996, 1998, 2005), Nikolaj Jež (1995, 2009a, 2009b), Božena Tokarz (2011), Maria Wtorkowska (2011, 2013, 2017), Maria Wtorkowska, Ana Źabkar Šalić (2018).

2 V Krakovu je bilo 30. aprila 1911 ustanovljeno Društvo prijateljev Jugoslovanov kot odgovor na slovensko društvo, kar priča o živahnem sodelovanju med poljskim in slovenskim narodom tistega časa (Lenard 1911: 1).

3 V tem času ga je vodil Rudolf Molè (1883–1969), slavist in prevajalec romanov *Z ognjem in mečem* (1923) in *Potop* (1926–1928) Henryka Sienkiewicza ter *Źivljenje in prigode male opice* (1929–1932) Ferdynanda Ossendowskega.

poljskimi in slovenskimi intelektualci, Društvo prijateljev poljskega naroda pa je prenehalo delovati leta 1941 (ARS⁴).⁵

Logično nadaljevanje bogatih stikov in velik korak naprej v organizirani obliki ohranjanja poljsko-slovenskih vezi je bila leta 1947 ustanovitev lektorata poljskega jezika na Oddelku za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Prva domača lektorica je bila Rozka Štefan (1913–2011), izjemna prevajalka poljske književnosti, avtorica pregleda poljske literarne zgodovine *Poljska književnost* (1960) in *Učbenika poljskega jezika* v soavtorstvu z Władysławom Łaciakom (1969) ter leta 2001 dobitnica Sovretove nagrade za prevajalski opus. Lektorat je najprej vodila sama, od leta 1963 pa so na podlagi bilateralne pogodbe o kulturnem sodelovanju začeli prihajati lektorji,⁶ kot naravni govorniki delegirani iz različnih poljskih univerzitetnih središč (Varšava, Krakov, Katovice, Lodž). Rozka Štefan je bila učiteljica več generacijam slovenskih polonistov, izjemna poznavalka poljske književnosti, nagrajena s poljskimi, slovenskimi in jugoslovanskimi priznanji. Leta 1977 je vlogo lektorja poljskega jezika prevzel njen učenec – Nikolaj Jež⁷ (ob nadaljnji podpori lektorjev iz Poljske),⁸ tudi dobitnik Sovretove nagrade za prozna prevoda Gombrowicza in Kapuścińskiego (2000), ki je za zasluge širitve poljske kulture prejel veliko priznanj. Lektorat za poljski jezik (kot tudi lektorata za češki in slovaški jezik) je takrat deloval v okviru Oddelka za slovanske jezike in književnosti in je bil med slovenskimi študenti Filozofske fakultete zelo priljubljen. Od študijskega leta 2002/2003, po razcepitvi Oddelka za slovanske jezike in književnosti na Oddelek za slovenistiko in Oddelek za slavistiko, se je lektorat za poljski jezik (tudi češki, slovaški in bolgarski) nadaljeval v okviru Oddelka za slavistiko ob treh študijskih smereh: primerjalno slovansko jezikoslovje, ruski jezik in književnost ter hrvaški, srbski, makedonski jezik in književnosti. Obiskovali so ga ne le slavisti in slovenisti, za katere je lektorat predstavljal fakultativno izbiro dodatnega slovanskega jezika, ampak tudi študenti drugih študijskih smeri ali drugih članic Univerze v Ljubljani. Lektorat so obiskovali tudi

4 ARS = Arhiv Republike Slovenije (Republika Slovenija, Ministrstvo za kulturo). <http://arsq.gov.si/Query/deskriptordetail.aspx?ID=24415> (20. 6. 2019).

5 Leta 1997 je nastalo Društvo slovensko-poljskega prijateljstva s sedežem v Ljubljani.

6 V tem času so to bili: Władysław Kupiszewski (1963–1965), Władysław Lubaś (1965–1966), Władysław Łaciak (1966–1969), Eugeniusz Czapplewicz (1969–1971), Kazimierz Woźniak (1971–1976) in Urszula Kowalska (1976–1979).

7 Pregled znanstvene poti Nika Ježa najdemo mdr. v članku Ane Žabkar Šalić (2018).

8 To so bili v času njegovega vodenja lektorata Zofia Adamczyk (1979–1983), Bożena Ostromęcka-Frączak (1983–1991), Joanna Sławińska (1991–1999) in Maria Wtorkowska (1999–2005).

tuji študenti, ki so študirali na Filozofski fakulteti v okviru različnih mednarodnih štipendij, profesorji sodelavci na Filozofski fakulteti, pa tudi ljubitelji poljščine zunaj študentskih krogov, mdr. otroci poljske diaspore v Sloveniji, ki so predvsem zaradi sentimentalnih razlogov želeli pridobiti oziroma poglobiti znanje poljščine. Študentom je ponujal ne le spoznavanje poljskega jezika, ampak tudi poljske književnosti, kulture in zgodovine, lektorji so študente spodbujali k prevajalskemu delu, hkrati pa so jim bile na voljo štipendije za poletne šole poljskega jezika, literature in kulture na Poljskem.

Nikolaj Jež se je ob vodenju lektorata in številnih prevodih iz poljske književnosti zavzemal, da bi na FF UL poljski jezik postal študijska smer. Pomemben dogodek za razvoj Oddelka za slavistiko, ki je nastal l. 2002 kot posledica razdružitve Oddelka za slovanske jezike in književnosti, je bila ustanovitev Enote za zahodnoslovanske jezike in književnosti s tremi katedrami: Katedra za češki jezik in književnost, Katedra za poljski jezik in književnost ter Katedra za slovaški jezik in književnost, za kar so zaslužni domači lektorji, predvsem Nikolaj Jež in Andrej Rozman, s katerimi se je obogatila ponudba študijskih programov na slavistiki. Po odločitvi slovenskega ministra za visoko šolstvo, da se bohemistika, polonistika in slovakistika uvedejo kot študijske smeri, je v študijskem letu 2004/2005 na Filozofski fakulteti prvič potekal vpis na zgoraj omenjene študijske programe. Slavnostna otvoritev novih kateder in novih študijskih smeri se je zgodila 7. oktobra 2004.

Tudi študijski program, kot prej lektorat, temelji na poučevanju praktičnega znanja jezika v rokah domačega in tujega lektorja.⁹ Prvi dvopredmetni, nepedagoški program je bil po vzorcu takratnih štiriletnih programov dodiplomskega študija akreditiran z imenom Poljski jezik in književnost, v študijskem letu 2011/2012 pa je bil po uvedbi bolonjskega programa ukinjen. Po tem programu je študij končalo skupno še pet naslednjih generacij študentov (2004/2005–2008/2009).¹⁰

Poljski jezik se je občasno pojavil tudi na drugih slovenskih fakultetah. Na Oddelku za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti v Mariboru¹¹ je bil uveden oktobra 2002, ko je lektorat poljskega jezika na rednih in izrednih

9 Od začetka študijskega programa so bile tuje lektorice Agata Kruszec (2005–2008), Maria Magdalena Nowakowska (2008–2013) in sedanja lektorica Maria Wacławek (2013–).

10 V teh sedmih letih, od leta 2004, je ljubljanska polonistika sprejela 238 študentov.

11 Do leta 2005 na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru, nato pa na novo ustanovljeni Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru.

študijih tri leta izvajala takratna tuja lektorica poljskega jezika z ljubljanske Filozofske fakultete Maria Wtorkowska (2002/2003–2004/2005). Pozneje je njeno delo prevzel Marcin Baniowski (2005/2006–2008/2009), po njem pa je poljski jezik poučevala Agata Głaz (2009/2010–2013/2014). V Sloveniji obstajata še dve univerzi – Univerza na Primorskem v Kopru in Univerza v Novi Gorici, ki ne ponujata možnosti učenja poljskega jezika, čeprav ima program koprške univerze poljski jezik v svoji ponudbi izobraževanja.

Od študijskega leta 2009/2010 je Oddelek za slavistiko v Ljubljani v prizadevanjih za prilagoditev evropskim standardom akademskega izobraževanja, ki jih pri-
naša t. i. bolonjski proces, namesto štiriletnih študijev uvedel triletno dodiplom-
ske študije, od 2012/2013 pa še njihovo nadaljevanje – dvoletni magistrski študij. Dodiplomski študij je osnovan na dvopredmetnem, nepedagoškem programu z imenom Polonistika.

Ker so v okviru dvopredmetnih študijev študenti vedno pogosteje izbirali dva za-
hodnoslovanska jezika, je v študijskem letu 2010/2011 prvič potekal vpis na nov,
enopredmetni program Zahodnoslovanski študiji. Študenti tega študijskega pro-
grama so lahko izbrali dva zahodnoslovanska jezika v poljubnih kombinacijah. Študijski program po petih letih delovanja (2010/2011–2014/2015), zaradi racio-
nalizacije študija na FF UL, ni bil ponovno akreditiran.

V okviru dvodisciplinarnih magistrskih študijev lahko študent polonističnega
programa nadaljuje na nepedagoški ali pedagoški smeri. V prvi različici progra-
ma je študent lahko izbral med dvema moduloma – modul jezikoslovje ter mo-
dul književnost, zgodovina in kultura, oba pa sta bila ukinjena v študijskem letu
2015/2016, po čemer je program postal enoten.

Oblikovanje polonistike, pa tudi bohemistike in slovakistike, na Filozofski fakulteti
Univerze v Ljubljani ter dolgoletni znanstveni stiki te fakultete s partnerskimi uni-
verzami v tujini (s Filološko fakulteto Jagelonske univerze v Krakovu, Filozofske
fakultete Karlove univerze v Pragi in Filozofske fakultete Univerze Komenskega v
Bratislavi) so prispevali k nastanku projekta *Kvadrilateral*, v okviru katerega je bil
na pobudo takratnega prodekana in hkrati polonista Nikolaja Ježa ustvarjen skupni
program Srednjeevropske študije za vse štiri omenjene fakultete, ki študentom teh
univerz omogoča študij na omenjenih fakultetah in pridobitev enake diplome.

Študenti polonistike na Univerzi v Ljubljani imajo možnost za različne študijske
izmenjave (eno- ali dvosemestrsk) in tudi poletne šole. Ljubljanska polonistika
namreč sodeluje z mnogimi tujimi fakultetami, kar vsakemu študentu potencialno

zagotavlja vsaj eno študijsko izmenjavo na Poljskem v okviru bilateralnih izmenjav ter programov Ceepus in Erasmus plus. Študenti, ki študirajo dva zahodnoslovenska jezika, imajo možnost študijske izmenjave v obeh državah, kar jim omogoča, da pridobljeno znanje z obeh smeri povezujejo in primerjajo različne metode poučevanja. Rezultat tega je tudi veliko zanimanje za primerjalne diplomske naloge. Izmenjave so zelo priljubljene med študenti, saj jim omogočajo neposreden stik s poljsko kulturo in vsakdanjim življenjem. Izkoristijo jih tako na začetku svoje poti za spoznavanje poljskega jezika kot tudi pozneje med študijem za poglobljanje in izboljšanje znanja ter na koncu študija za izpopolnjevanje in zbiranje potrebnega gradiva za diplomsko, magistrsko ali tudi doktorsko nalogo in konzultacije s poljskimi strokovnjaki.

Katedra ohranja stike s študenti tudi po zaključku študija. Diplomanti polonistike so prevajalci (sodni, tehniški in književni), delujejo v slovenskih ali poljskih podjetjih, nekateri pa so se odločili za znanstveno kariero. Zadnje čase opažamo, da si veliko število študentov med študijem v času bivanja v okviru štipendije že najde službo na Poljskem in se odloči za nadaljnje življenje (začasno ali stalno) v državi Fryderyka Chopina. Zaposleni so v gospodarskih panogah (npr. Sitel Polska Sp. z o.o., Cognizant Technology Solutions Poland Sp. z o.o.), kjer se ukvarjajo predvsem s prevajanjem, ali na veleposlaništvih (naša diplomantka je redno zaposlena na Veleposlaništvu Republike Poljske v Ljubljani, naš študent pa dela pogodbeno na Veleposlaništvu Republike Slovenije v Varšavi). Diplomanti polonistike so prevajalci, posredniki poljske književnosti in kulture¹² (mdr. absolventi poljskega lektorata Jana Unuk, Tatjana Jamnik, Klemen Pisk, diplomantke polonistike Staša Pavlovič, Petra Meterc, Tina Podržaj), pa tudi sodni prevajalci.¹³ Vredno je omeniti diplomante polonistike, na katere smo še posebej ponosni, saj so se odločili za nadaljevanje svoje raziskovalne poti v

12 Na slovenskem knjižnem trgu vsako leto izide štiri do pet knjižnih prevodov iz poljske književnosti; tako je v zadnjih petih letih izšlo 26 naslovov pretežno sodobnih avtorjev, npr.: leta 2014 šest knjig proze in poezije (Lem, Huelle, Myśliwski, Tokarczuk, Franczak, Szymborska), v letih 2015 in 2016 štiri do pet knjig (mdr. Szczygiński, Tulli, Schilling, Piwowski, Twardoch, Lem), 2017 pet prevodov (Karpowicz, Tokarczuk, Schulz, Bator, Tulli), leta 2018 poleg odmevnega romana Joanne Bator *Temno, skoraj noč* in drugega prevoda proze mlajšega avtorja Jerzysja Franczaka *Da capo* dve pesniški zbirki (Świrszczyńska, Kielar), v letošnjem letu pesniška zbirka *Gospod Cogito* Zbigniewa Herberta in pričevanje Ostachowicza *Noč živih Židov*.

13 Naša diplomantka, ki je postala sodna prevajalka, se je udeležila prvega Strokovnega izpopolnjevanja tolmačev za sodišča in urade (TOLM), organiziranega na FF UL. Program je pod okriljem CPI potekal od oktobra 2018 do marca 2019. V prvi generaciji je bilo 21 udeležencev s kar 10 različnimi jeziki, mdr. hrvaščino, poljščino, ruščino, ukrajinsščino. Več o programu na: http://www.ff.uni-lj.si/dejavnosti/Center_za_pedagogsko_izobrazevanje/Programi_za_izpopolnjevanje/TOLM.

okviru doktorskega študija. Naj omenim Lidijo Rezoničnik, ki se je od leta 2018 pridružila Katedri za polonistiko, Mojco Kumin Horvat, Januško Gostenčnik, Domna Krvino, Borisa Kerna, ki so zaposleni na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ali doktorandke Marijo Sotnikovo Štravs, Ano Žabkar Šalić (v Sloveniji), Pio Šlogar (na Poljskem) in mladega raziskovalca na Oddelku za prevajalstvo FF UL Janža Snoja. Diplomanti polonistike so (bili) tudi lektorji slovenskega jezika v poljskih akademskih središčih, npr. Janja Vollmajer, Mateja Gojkošek in Boris Kern na Univerzi v Lodžu.¹⁴

Katedra za polonistiko, tudi v sodelovanju z Veleposlaništvom Republike Poljske v Ljubljani,¹⁵ pripravlja literarna in znanstvena srečanja; med dosedanje prireditve v organizaciji Katedre za polonistiko sodijo slavnostni simpozij ob 100. obletnici rojstva Czesława Miłosza *Czesław Miłosz – pričevalec stoletja* (maj 2012) v počastitev Miłoszewega leta,¹⁶ simpozij in razstava ob 200-letnici Korytkovega rojstva (november 2013),¹⁷ pesniška srečanja, posvečena delu Wisławe Szymborske (Maribor, junij 2014; Radovljica, maj 2015; Ljubljana, april 2018), poljsko narodno branje (november 2016, oktober 2019), slovesnost ob življenjskem jubileju profesorja Nikolaja Ježa in 70. obletnici poučevanja poljskega jezika na Univerzi v Ljubljani (oktober 2018),¹⁸ razstava ob 180-letnici smrti mladega poljskega izgnanca Emila Korytka¹⁹ v preddverju velike dvorane Državnega zbora (junij

-
- 14 Med lektorji (poljskim v Sloveniji in slovenskim na Poljskem) potekajo različna sodelovanja z namenom povezovanja poljskih in slovenskih študentov; nazadnje je tak projekt spodbudil dopisovanje med slovenskimi študenti ljubljanske polonistike in slovenisti na Šlezijški univerzi.
- 15 Vredno je omeniti dobro sodelovanje med našima državama, katerega plod je bilo mdr. 22. marca 2018 ob nekdanji vojaški karavli na Sabotinu odkritje spomenika poljskim vojakom, ki so se borili in mnogi tudi padli na soški fronti. Spominu so se poklonili na pobudo državnega sveta RS in senata Republike Poljske predsednik Državnega sveta RS Alojz Kovšca in predsednik Senata RP Stanisław Karczewski, postavilo pa ga je Veleposlaništvo Republike Poljske v Ljubljani ob stoti obletnici ponovne poljske samostojnosti.
- 16 Pomemben del simpozija o Miłoszu je bila tudi razglasitev rezultatov prevajalskega natečaja, namenjenega mladim, katerega predmet je bilo prevajanje Miłoszevega *Uvoda v Pesniški traktat* v slovenščino.
- 17 Razstavo je zasnovala Marzena Krajewska (nekdanja sodelavka Veleposlaništva RP v Ljubljani), ki je bila tudi pobudnica nastanka spominske plošče v čast Emila Korytka, odkrite 4. junija 2014 na Kongresnem trgu v Ljubljani skupaj s priložnostno razstavo, posvečeno njegovi zapuščini. Po Korytku, ki je pokopan na ljubljanskem Navju, je poimenovana Korytkova ulica v Ljubljani.
- 18 Ob jubileju je v okviru zbirke *Slavica Slovenica* izšel zbornik »Sedemdeset let poučevanja poljskega jezika v Ljubljani, posvečeno Nikolaju Ježu«. Ob slovesnosti je bila tudi odprta razstava prevodov prof. Nika Ježa »Niko Jež – predavatelj, prevajalec in posrednik poljske književnosti«.
- 19 Razstavo, pri kateri so sodelovali Veleposlaništvo RP, NUK Ljubljana in FF UL, je ob letošnji 180-letnici smrti vsebinsko dopolnil Niko Jež, ki je na odprtju predstavil vlogo Emila Korytka v slovenski kulturni zgodovini. <http://www.ds-rs.si/?q=novice/otvoritev-razstave-o-emilu-korytku> (14. 6. 2019).

2019).²⁰ Zahvaljujoč prizadevanjem lektorice poljskega jezika Marie Magdalene Nowakowske, je bil pod pokroviteljstvom Veleposlaništva Republike Poljske tudi trikrat (leta 2010, 2011, 2012) izveden izpit za certifikat iz poljščine kot tujega jezika, ki se ga je skupaj udeležilo 42 oseb, izšel je knjižni prevod poljskih otroških pesmi *Kaj sončece vidi*, ki so ga pripravili študenti ljubljanske polonistike (Ljubljana 2014). V ponudbi Centra za pedagoško izobraževanje FF UL je tudi jezikovni tečaj poljščine mdr. za zunanje kandidate, ki ga vodijo naši diplomanti, z možnostjo opravljanja izpita iz znanja poljskega jezika. Na pobudo Poljakov, živečih v Sloveniji, so se letos maja začele izvajati delavnice iz poljskega jezika za otroke poljske diaspore, ki jih organizira Veleposlaništvo Republike Poljske v Ljubljani ob podpori poljskega Ministrstva za zunanje zadeve ter v sodelovanju in izvedbi sodelavcev Katedre za polonistiko. Poleti 2019 je športno društvo »Pajki«, ki ga vodi poljsko-slovenska družina, v sodelovanju in ob podpori Zgornjega doma poljskega parlamenta, poljskega sklada »Fundacija Wolność i Demokracja« ter Veleposlaništva RP v Ljubljani, na Planini ob Jezeru organiziralo poljski tabor za otroke in mladino, ki jim je skupno življenje na prepletu dveh kultur in jezikov. Na njem so ob planinarjenju, najbolj razširjeni prostočasni dejavnosti v Sloveniji, preko igre spoznavali tudi poljski jezik, poljsko kulturo in zgodovino. Promocija poljskega jezika poteka tudi na osnovnih šolah, doslej v Kranju, na Vrhniki, Škofljici, v Grosuplju, mdr. v okviru dneva evropskih jezikov. Poljščina bi lahko, podobno kot npr. ruščina in nemščina, postala del šolskega programa kot ponudba enega izmed izbirnih predmetov.

Polonisti dejavno sodelujejo v skupnih prireditvah Enote za zahodno slavistiko, kot so vsakoletni, že tradicionalni zahodnoslovanski božični večer, prevajalski natečaj iz češčine, poljščine in slovaščine (doslej izveden dvanajstkrat, zadnji z naslovom »Blišč in beda mladosti«), filmski večer – predstave čeških, poljskih in slovaških filmov, za katere študentje v okviru lektoratov pod mentorstvom svojih lektorjev prevajajo podnapise, srečanja s pisatelji in njihovimi prevajalci,²¹ strokovne ekskurzije na Češko, Poljsko in Slovaško, gostovanja profesorjev s čeških,

20 Slovesnost sta s svojo prisotnostjo in nagovorom počastila predsednik Republike Slovenije Borut Pahor in predsednik Republike Poljske Andrzej Duda v spremstvu predsednikov Državnega zbora in Državnega sveta, Dejana Židana in Alojza Kovšce, ter Jacka Czaputowicza (poljskega ministra za zunanje zadeve) in Krzysztofa Szczerskega (vodje kabineta predsednika RP).

21 Nazadnje se je odvil literarni večer z dobitnico ugledne mednarodne bookerjeve nagrade Olgo Tokarczuk (sedaj že Nobelovo nagrajenko) in prevajalko njenih del v slovenščino Jano Unuk, prej pa mdr. z Ignacyjem Karpowiczem, Jerzyjem Franczakom, Joanno Bator, Bronko Nowicko, Adamom Zagajewskom in drugimi.

poljskih in slovaških univerz s predavanji, razstave ob priložnostnih dogodkih oz. praznikih in drugi dogodki. V okviru Oddelka za slavistiko pa se predstavlja-jo na vsakoletnem tematsko oblikovanem slovanskem večeru, ki je bil nazadnje posvečen avantgardi pri Slovanih,²² prav tako pa so dejavno sodelovali pri sejmu akademske knjige Liber.ac (maj 2012 in maj 2017).

Pomemben skupni projekt Enote za zahodno slavistiko Oddelka za slavistiko FF UL je bila organizacija mednarodne znanstvene konference z naslovom *Individualni in kolektivni bilingvizem*, ki je potekala od 20. do 22. oktobra 2011 v okviru ciklusa Slovanska srečanja. Na konferenci so poleg domačih strokovnjakov, sodelavcev in izvajalcev študijskih programov češčine, poljščine in slovaščine nastopili tudi predstavniki partnerskih univerz iz vseh treh držav. Ob praznovanju 10. obletnice ustanovitve bohemistike, polonistike in slovakistike na FF UL je Enota za zahodno slavistiko v sodelovanju z veleposlaništvu Češke republike, Republike Poljske in Republike Slovaške 14. maja 2015 organizirala mednarodni strokovni jubilejni simpozij z naslovom *Zahodnoslovanski jeziki v času in družbi – razvojne vizije*, ki je potekal na FF UL. Osrednja tema simpozija je bila vloga zahodnoslovanskih študijev v širši srednjeevropski regiji. V okviru okrogle mize o pomenu študija zahodnoslovanskih jezikov, literatur in kultur na Slovenskem se je zvrstilo nekaj prikazov novih pristopov k preučevanju zahodnoslovanskih jezikov in književnosti. Namen okrogle mize je bila diskusija in razmislek o pomenu študija zahodnoslovanskih jezikov, literatur in kultur na Slovenskem, predvsem pa izpostavitve dodane vrednosti, ki jo je ta študij prinesel na ljubljansko Filozofsko fakulteto in v slovenski kulturni prostor kot celoto. Okroglo mizo smo oblikovali predvsem zato, da izpostavimo pomen teh študijev za slovensko okolje, in sicer s pogledom v preteklost, sedanost in tudi prihodnost, ki bo morala biti odprta tako v svetovni kot tudi slovenski prostor. Zato smo k sodelovanju povabili profesorje, predstavnike ministrstev in vodstev fakultet v Sloveniji, na Slovaškem, Češkem in Poljskem, pa tudi naše študente in doktorande, ki so ta študij spremljali, preizkusili in so kot kompetentni strokovnjaki izpostavili tako prednosti kot predloge za izboljšanje določenih slabosti, ki bodo študij še okrepili. Smo odprti za pričakovanja novega študenta, zato vsako leto organiziramo okrogle mize, kjer študenti izrazijo svoja mnenja o študijskih smereh. Njihove predloge smo že večkrat upoštevali in posledično (pre)oblikovali programe ter učne načrte.

22 Prejšnje teme so mdr. miti in legende slovanskih narodov, Slovan – gostitelj, slovanske ljudske v novi embalaži, študentski prevodi iz slovanskih jezikov, promocijski filmi študijskih programov »Študent slavistike sem!«.

Poljska je kot hitro rastoča država in članica EU tudi pomembna gospodarska partnerica Slovenije. Po številu prebivalcev je približno dvajsetkrat večja od Slovenije, zato nudi še veliko neizkoriščenih možnosti na različnih področjih. Možnosti za nadaljnji razvoj in poglobljanje gospodarskih stikov je veliko, ne samo pri gospodarski menjavi, temveč tudi v gospodarskih investicijah v obeh smereh. Skupno članstvo v EU Poljske in Slovenije kaže dodatno perspektivo za gospodarske odnose tudi v prihodnje.²³ Poljska je postala domovina številnim slovenskim umetnikom in kulturnikom: za vedno je osvojila srce režiserja Mitje Okorna, ki pravi, da je »poljski režiser, rojen v Sloveniji«, ter plesalke Janje Lesar, ki na Poljskem živi svoje plesne sanje. Tudi Poljaki najdejo svoj dom v Sloveniji, ndr. glasbenice: sopranistka Izabela Kniaź ter saksofonistki Weronika Partyka in Joanna Blejwas, slikarki: Marysia Szmatuła Černe in Joanna Zajac Slapničar, ilustratorka Kasia Riźnar, koreografinja in plesalka Magdalena Reiter.

Poljaki so doslej zaradi slabih neposrednih stikov na splošno slabo poznali Slovenijo in Slovence. Razlogov za to je bilo več, poleg geografske oddaljenosti in ozemeljsko razmeroma majhne države je mogoče najti vzrok tudi v zgodovinskih okoliščinah, saj so se Slovenci, ki so bili dolga stoletja brez lastne državnosti, pojavili na političnem zemljevidu Evrope šele v zadnjem desetletju 20. stoletja. Posledično je bil to tudi razlog za slabo razvit turizem, ki naj bi bil načrtno usmerjen v izmenjavo med obema deželama. Slovenci so razmeroma redko izbrali Poljsko kot destinacijo za počitnice in dopuste. Podobno tudi Poljaki v Slovenijo niso prihajali na dopust, kvečjemu so jo asociirali z visokimi cenami in majhnim dostopom do morja, saj so jo večinoma poznali kot tranzitno deželo na poti do Hrvaške. Zdaj se to vendarle spreminja.

Vedno več poljskih turistov obiskuje Slovenijo, ki ponuja predvsem naravne znamenitosti v pestri pokrajinski in kulturni razčlenjenosti na razmeroma majhnem ozemlju med panonsko nižino, alpskim svetom in mediteransko klimo. Slovencem sta bili zaradi bližine vedno dostopni Slovaška in Češka, Poljska pa je veljala za precej oddaljeno in razprostranjeno deželo, ki zahteva več časa za samo potovanje. Zato je bil slovenskim turistom bolj znan le bližnji, južni del Poljske s Krakovom. Zdaj pa so v agencijskih ponudbah in zasebnih načrtih potovanja na Poljsko načrtovana »na obroke«, turistom poleg pokrajinskih atrakcij (Tatre na jugu, baltska obala na severu, vmes pa območje z mnogimi jezeri) ponujajo predvsem zgodovinske znamenitosti poljskih regij z glavnimi postanki v zgodovinskih središčih – Krakovu, Auschwitzu, Varšavi in Gdansku – in/ali romarskih krajih

23 https://lubiana.msz.gov.pl/sl/informacje/poljsko_gospodarstwo/ (14. 6. 2019).

(mdr. Częstochowa, Licheń, Łagiewniki, Kalwaria Zebrzydowska, Wadowice).²⁴ Pri tem postaja za obe strani vse pomembnejši dejavnik turistične promocije oživljanje zgodovinskih vezi, segajočih do srednjeveških sorodstvenih povezav med vladarskimi dinastijami nekdanje srednje Evrope, domovine Poljakov in Slovencev.

Poljska, ki leži v srcu Evrope, kjer so se nekoč križale poti starodavnih trgovcev, danes predstavlja transportno središče med severom in jugom ter vzhodom in zahodom te celine, zato si prizadevamo, da bi bila skupaj s svojim bogatim jezikom tudi v srcih Evropejcev, mdr. Slovencev. Tako srednjeevropske študije kot tudi nepedagoški in pedagoški programi polonistike predstavljajo privlačno didaktično ponudbo ljubljanske slavistike, ki jo koristijo ne le slovenski, katerim je v glavnem namenjena, ampak vedno bolj tudi študenti iz drugih slovanskih dežel. Sodelavci Katedre za polonistiko s svojim strokovnim, znanstvenim in izobraževalnim delom vodijo študente v poljski družbeni prostor in jim približujejo dosežke poljske kulture, Poljakom pa odpirajo pot v slovenski prostor. Vsaka študijska smer zahteva izobražen kader, dobro zasnovan program, dostop do kakovostnega gradiva in ustrezen prostor, predvsem pa zahteva samostojnega, za stroko odločenega kandidata, ki je odprt in pripravljen sprejemati raznovrstne ponudbe in možnosti v današnjem svetu brez meja ter se pogumno podati na pot spoznavanja in raziskovanja novega. Za tovrstne kandidate odpira svoja vrata tudi ljubljanska polonistika.

Literatura

- Debeljak, Tine (1936). *Reymontovi »Kmetje« v luči književne kritike: inauguralna disertacija*. Ljubljana: Papirnica Vera Remec.
- Jež, Niko (1995). Polonistika. *Enciklopedija Slovenije*. Zv. 9. Ljubljana: Mladinska knjiga. 123–124.
- Jež, Niko (2009a). Oddelek za slavistiko. *Zbornik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani 1919–2009* (ur. V. Bucik in dr.). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 397–406.
- Jež, Niko (2009b). Lovorov venec zmage in žalost zmagoslavja: Tine Debeljak in slovenska polonistika v diaspori. Wierzyński, Kazimierz: *Olimpijski venec. Gradivo za bibliografijo Tineta Debeljaka*. Škofja Loka: Muzejsko društvo, Knjižnica Ivana Tavčarja. 73–98.
- Lenard, Leopold (1911). Nastanek in pomen krakovskih dni. *Slovenec: političen list za slovenski narod* 39 (106). 1.

24 Kot apostolski nuncij v Sloveniji je sedem let (2011–2018) deloval poljski nadškof Juliusz Janusz.

- Ostromęcka-Frączak, Bożena (1988). Czterdziestolecie lektoratu języka polskiego na tle kontaktów polsko-słoweńskich. *Poradnik Językowy* 7. 518–523.
- Ostromęcka-Frączak, Bożena (1996). Lektorat języka polskiego w Lublanie i jego współpracownicy. *Acta Universitatis Lodziensis, Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców* 6. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. 93–98.
- Ostromęcka-Frączak, Bożena (1998). Promocja języka i kultury polskiej w Słowenii. Rys historyczny. *Promocja języka i kultury polskiej w świecie* (ur. J. Mazur). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 165–173.
- Ostromęcka-Frączak, Bożena (2005). Tradycja sięgająca XV wieku. Polonistyka na Uniwersytecie w Lublanie, słowenistyka na Uniwersytecie Łódzkim. *Kronika. Pismo Uniwersytetu Łódzkiego* 90/1. 5.
- Prijatelj, Ivan (1923). Poezija »Mlade Poljske«. *Ljubljanski zvon* 43 (1–5). 16–25, 83–94, 147–157, 210–219, 268–278.
- Poljska – v srcu Evrope. *Dnevnik*. Oglasna priloga. Sobota, 10. 11. 2018. 37–48.
- Štefan, Rozka (1960). *Poljska književnost*. Ljubljana: DZS.
- Štefan, Rozka; Łaciak, Władysław (1969). *Učbenik poljskega jezika*, Ljubljana: DZS.
- Tokarz, Bożena (2011). Wspomnienie o Rozce Štefan (1913–2011). *Przekłady Literatur Słowiańskich* 2 (1). 7–12.
- Wtorkowska, Maria (2011). Rozka Štefan (1913–2011) – ambasador literatury polskiej w Słowenii. *Południowosłowiańskie Zeszyty Naukowe. Język – Literatura – Kultura* 8. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. 188–192.
- Wtorkowska, Maria (2013). Polonistyka i nowe programy studiów na slawistyce w Lublanie. *Glottodydaktyka polonistyczna w obliczu dynamiki zmian językowo-kulturowych i potrzeb społecznych* (ur. J. Mazur; A. Małyska; K. Sobstyl). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. T. 1. 75–82.
- Wtorkowska, Maria (2017). Od lektorata do študijske smeri – ob deseti obletnici ustanovitve bohemistike, polonistike in slovakistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani. *Jezik in slovstvo* 62 (2–3). 7–14.
- Wtorkowska, Maria; Žabkar Šalić, Ana (2018). Rozka Štefan in razvoj polonistike v Ljubljani. *Sedemdeset let poučevanja poljskega jezika v Ljubljani, posvečeno Nikolaju Ježu* (ur. M. Wtorkowska, M. Waclawek, L. Rezoničnik). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 13–23.
- Žabkar Šalić, Ana (2018). Niko Jež, prevajalec in posrednik poljske književnosti. *Sedemdeset let poučevanja poljskega jezika v Ljubljani, posvečeno Nikolaju Ježu* (ur. M. Wtorkowska, M. Waclawek, L. Rezoničnik). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 25–35.